

HINTS CopyRight

Jaargang 7

-

nummer 1

september 2013



Met de herfst in zicht

In dit nummer o.a.:

- 2 In Memoriam Arie van Kessel
- 4 HINT Nederland in de toekomst
- 5 Projecten kick-off 5 oktober
- 5 De VanKesselAnalyse
- 7 Kennis over hoogbegaafdheid
- 8 Versnellen

HINTS CopyRight is een uitgave van



In memoriam Arie van Kessel

Arie van Kessel heeft zich jaren ingezet voor hoogbegaafde kinderen. Eerst in het onderwijs en later via HINT Limburg en HINT Nederland. Ik heb hem leren kennen als bestuurslid van HINT Nederland. Daar hebben we hem meegemaakt als iemand met een enorme passie voor hoogbegaafde kinderen. Als mens, maar ook als leerkracht, leek hij het hoogbegaafde kind echt te begrijpen.

Arie zocht voortdurend naar praktische manieren om kinderen te begeleiden, hun ouders te adviseren of leerkrachten te helpen goed met deze kinderen om te gaan. Hij was ons regelmatig de nodige denkstappen voor, zodat we hem niet altijd konden volgen. Maar hij hield vol en kwam regelmatig met nieuwe ideeën.

Eind vorig jaar hoorde Arie dat hij ziek was en dat de gemiddelde levensverwachting bij zijn aandoening nog zo'n drie jaar was. Hij nam zich meteen voor die drie jaar ruim te overtreffen. Ook omdat hij nog zo veel wilde geven of, zoals hij het zelf noemde: 'een stukje van de wereld openbreken voor vele anderen'. Uiteindelijk heeft Arie de diagnose maar negen maanden overleefd; op zaterdag 20 juli 2013 is hij overleden.

Arie, we missen je.

Peter Hoving,
voorzitter HINT Nederland



Redactioneel

Eindelijk weer een CopyRight!

In dit nummer nieuws over de Koepel Hoogbegaafdheid en over de toekomstplannen van HINT Nederland. Op 5 oktober 2013 vindt de Projecten kick-off plaats. We hopen dat veel leden mee willen denken over nieuwe projecten en de uitvoering daarvan.

Daarnaast deze keer extra aandacht voor de hoogbegaafde volwassene. Veel ouders worden pas met hun eigen

hoogbegaafdheid geconfronteerd als hun kind op school tegen problemen aanloopt. U krijgt informatie over activiteiten voor volwassenen, voor ouders (en kinderen) en een kort signalement van een aantal recent én minder recent verschenen boeken over hoogbegaafde volwassenen.

Namens de redactie: een goed schooljaar en hopelijk tot ziens op zaterdag 5 oktober 2013!

Koepel Hoogbegaafdheid

In januari 2013 heeft Ria Havinga, na zich meer dan tien jaar te hebben ingezet voor de Koepel Hoogbegaafdheid, het stokje doorgegeven aan Jan Dijkstra, de huidige voorzitter. Sharon Dijksma heeft de Raad van Advies verlaten in verband met haar benoeming tot staatssecretaris. Doordat Mensa Nederland niet langer deel uitmaakt van dit samenwerkingsverband was het noodzakelijk om de statuten aan te passen. Door die wijziging is het mogelijk dat deelnemers het samenwerkingsverband verlaten, maar vooral is ook het toetreden van nieuwe deelnemers mogelijk gemaakt. Tegelijkertijd is de huisstijl vernieuwd.

In september wordt er weer gestart met het overleg om te komen tot het vaststellen van kwaliteitscriteria waaraan begeleiders van hoogbegaafden, opleiders van die begeleiders en scholen met een hoogbegaafdenprogramma moeten voldoen om in aanmerking te komen voor opname in een lijst van betrouwbare adressen. Ouders van hoogbegaafde kinderen kunnen dan eenvoudiger een keus maken uit het huidige aanbod.



JongerenWerkGroep voor Sterrenkunde

Carin van Hemert

De JWG is een vereniging voor jongeren van 8 tot 21 jaar die geïnteresseerd zijn in sterrenkunde. Er zijn 500 JWG-leden in Nederland. De JWG heeft zeven regionale afdelingen. De leden van zo'n afdeling komen regelmatig bij elkaar om op allerlei manieren sterrenkunde te ontdekken, en natuurlijk ook voor de gezelligheid van de vereniging! Alle activiteiten worden georganiseerd door jonge vrijwilligers.

Vijfmaal per jaar ontvangen de leden van de JWG het blad *Universum*. Dit staat boordevol sterrenkundige nieuwtjes, begrijpelijke artikelen, sterrenkaarten, en aankondigingen voor activiteiten. Ook organiseert de JWG jaarlijks verschillende weekend- en zomerkampen.

Weekendkampen

De JWG staat bekend om de zomerkampen, maar de JWG organiseert nog meer kampen het gehele jaar door! Zo kun je in het

paasweekend op Paaskamp en in de kerstvakantie op Winterkamp. Paaskamp (8-13 jaar)
OrionidenKamp (12-16 jaar)
WinterKamp (13-18 jaar)

Wil je weten hoe het is om op kamp te gaan? Lees dan de kampverslagen van de afgelopen jaren!

Meer informatie over de JWG op <http://sterrenkunde.nl/jwg/orka>

Dag van de hoogbegaafdheid



Frouke Welling

In een tijd waarin het aantal initiatieven voor hoogbegaafden groeide voorzag Willem Wind (toenmalig voorzitter van Fonds Hoogbegaafdheid) het belang van een plek waar deze initiatieven samen konden komen. Hij stelde voor om op een dag in het jaar hoogbegaafdheid centraal te stellen en een manifestatie te organiseren die als platform kon dienen voor iedereen die zich bezighield met hoogbegaafdheid ten behoeve van iedereen die geïnteresseerd is. De Dag van de Hoogbegaafdheid was geboren en werd op 8 juni 2003 voor het eerst georganiseerd.

Door een vaste basisstructuur, waar workshops, informatiestands en mogelijkheden om elkaar te ontmoeten onderdeel van waren, kon kennis overgedragen worden en konden bezoekers ook hún verhaal delen. De laagdrempelige toegang en informele sfeer maakten dat bezoekers zich vrij konden voelen; ofwel zichzelf konden zijn. Hierdoor ervoeren velen herkenning uit het contact met elkaar en omschreven zij het als 'thuis-komen'. In het programma was aandacht voor bezoekers van alle leeftijden. Kinderen moesten met elkaar kunnen optrekken terwijl hun ouders rustig konden doorpraten bij een stand. En zo hebben vele bezoekers in de loop van de jaren ook ervaren. Want iedereen voelde die herkenning en ging op in het samenzijn en ondernemen van activiteiten die hen voedden.

De Dag van de Hoogbegaafdheid bood initiatiefnemers ook de mogelijkheid om meer met elkaar in contact te komen. Iets dat in de loop van de jaren steeds meer plaatsvond. Nieuwe initiatiefnemers konden zichzelf bovendien op deze dag presenteren. Zij allen stonden op die dag in direct contact met hen voor wie hun inspanningen bedoeld waren. Deze betrokkenheid was altijd leidend voor deze dag.

Op 25 mei 2013 werd de 11e Dag van de Hoogbegaafdheid georganiseerd. De basisgedachten zijn hetzelfde terwijl de praktijk van hoogbegaafdheid zich in de loop van de jaren verder heeft ontwikkeld. Deze ontwikkeling is ook meer en meer tot uitdrukking gekomen op deze dag. Hierdoor is de Dag van de Hoogbegaafdheid door de jaren heen gegroeid en zal deze de aankomende jaren door kunnen groeien.

De informatiemarkt was zo georganiseerd dat er optimaal contact was tussen standhouders en bezoekers maar ook tussen standhouders onderling.

Workshops, onder andere: Mindset: De basis van talentontwikkeling- Voelen en ervaren, inzichtgevende oefeningen- Op hoge snelheid filosoferen over geluk- Opvoeden van hoogbegaafde kinderen- Snellezen- Morele besluitvorming: Wat zou jij doen? En voor de kinderen: speelgelegenheid, knutselen, schaken, spellen en workshops.

In 2014 krijgt deze dag een vervolg met een geheel nieuw concept. Zie <http://www.ihgday.com/>

De 7 uitdagingen

De 7 uitdagingen in het onderwijs aan hoogbegaafde kinderen. Een praktisch handboek voor leerkrachten in het bo en vo



Tjil Koenderink (*1981) heeft als 'ervaringsdeskundige' drie middelbare scholen versleten voordat hij na acht jaar ploeteren zijn gymnasiumdiploma haalde met een 2,7 voor wiskunde. Een hoog IQ, maar toch constant vastlopend met de vraag 'Hoe moet je nu leren?' Na een reis door honderden boeken en na talloze gesprekken met leerkrachten, leerlingen, goeroes en coaches verspreid over drie continenten, kwam hij tot de conclusie: Er is een antwoord op die vraag! Dat antwoord staat in dit vlot geschreven boek. Het is te lezen op twee snelheden:

1. voor wie al bekend is met de materie is elk hoofdstuk te lezen in kopjes en een korte samenvatting in 'bulletpoints'
2. of je leest in een rustig tempo over alle uitdagingen die basisonderwijs en voortgezet onderwijs voor hoogbegaafde kinderen in petto hebben. Waar dit relevant is, wordt aangegeven of het om bo dan wel vo gaat.

Na drie inleidende hoofdstukken over hoogbegaafdheid en het brein, volgen

in hoofdstuk 4 tot en met 10 de zeven uitdagingen uit de titel van het boek:
De uitdaging van overtuigingen
De uitdaging van het geheugen
De uitdaging van de motivatie
De uitdaging van de frustratietolerantie
De uitdaging van het samenwerken
De uitdaging van het zelfstandig werken
De uitdaging van het wegwerken van hiaten

Het lijkt me een praktisch en interessant boek voor zowel ouders als leerkrachten. Het is niet wetenschappelijk onderbouwd, maar echt vanuit de ervaringen van de schrijver geschreven. Misschien maakt dat laatste het boek zo toegankelijk. In de workshop die ik bij de auteur volgde, zag ik de bevoegdheid om een antwoord te geven op de valkuilen van hoogbegaafde kinderen. Ook zij mogen zichzelf zijn op school en dit boek kan daar bij helpen. 'De 7 uitdagingen' is ook een handig naslagwerk als er iets speelt in het gezin of op school.

ISBN 978 90 819167 0 7

HINT Nederland in de toekomst

HINT Nederland is een federatie van verschillende regionale HINT verenigingen. Al deze verenigingen richten zich op het bevorderen van de positie van hoogbegaafde kinderen, maar ze doen dat met name in hun regio. HINT Nederland bevordert de uitwisseling van ideeën en samenwerking tussen die regionale verenigingen. Daarnaast werkt HINT Nederland aan initiatieven op landelijk niveau, zoals de belangenbehartiging bij hulpverlening, onderwijs, politiek en wetenschap.

De laatste jaren is er veel aandacht geweest voor het vinden van een samenwerkingsvorm met andere belangenorganisaties voor hoogbegaafden. We hebben namelijk de overtuiging dat één heldere boodschap van alle belangenorganisaties samen een veel sterker signaal naar de politiek is dan wanneer iedere organisatie haar eigen geluid laat horen. De politiek heeft in het verleden wel van ons gehoord dat er aandacht voor hoogbegaafden moest zijn, maar iedereen legde daarin verschillende accenten. En zo lang de partijen in de hoogbegaafdenwereld het onderling niet eens zijn, waarom zou de politiek er dan prioriteit aan moeten geven?

Vanuit deze overtuiging hebben vier belangenorganisaties voor hoogbegaafden elkaar gevonden; Choochem, HINT

Nederland, Mensa en Pharos. Samen hebben zij de Koepel Hoogbegaafdheid opgericht. Jammer genoeg heeft Mensa deze samenwerking recent weer verlaten.

Nu we zien dat de Koepel Hoogbegaafdheid steeds beter haar rol als gezamenlijk belangenbehartiger invult, hebben we ons als HINT Nederland afgevraagd wat dat voor onze rol betekent. Dat heeft geleid tot het verleggen van onze focus.

Wij blijven ons richten op de uitwisseling van ideeën en samenwerking tussen de regionale verenigingen. Daarnaast willen we kortlopende projecten uitvoeren die een concreet positief effect hebben op de positie van hoogbegaafden in onze samenleving. Daarbij vinden we het totaal niet belangrijk dat onze naam aan die projecten gekoppeld is. Als we iets kunnen stimuleren, ondersteunen, in gang zetten, dan willen we dat doen. We willen onze rol vooral zien als initiator of katalysator, als het maar leidt tot dat concrete positieve effect.

Als projecten van algemeen nut voor de hoogbegaafden blijken te zijn kunnen ze bijvoorbeeld ook samen met de Koepel worden uitgevoerd.

Projecten kick-off op zaterdag 5 oktober

HINT Nederland is van plan concrete projecten uit te voeren om de positie van hoogbegaafden te verbeteren. We willen op zaterdag 5 oktober 2013, samen met u, kansrijke onderwerpen in kaart brengen waarvoor we projecten zouden kunnen starten. Daarnaast gaan we een of meer van die projecten op 5 oktober meteen starten: mensen vinden die aan dat project mee willen werken en de eerste werkafspraken maken.

Waar denken we aan bij die projecten? Eigenlijk aan alles dat in een beperkte tijd gerealiseerd kan worden en waarvoor we binnen de HINT verenigingen mensen kunnen vinden om het uit te voeren. Een project kan een concreet eindresultaat opleveren, maar als we een wetenschappelijke instelling aan een goed onderzoeksidee helpen waarmee hoogbegaafden concreet worden geholpen, is dat ook een goed resultaat. Waar we binnen HINT Nederland bijvoorbeeld al aan hebben gedacht:

- Signalering van mogelijk hoogbegaafde kinderen op basis van het leerlingvolgsysteem.
- Gebruik de informatie uit een leerlingvolgsysteem om automatisch mogelijk hoogbegaafde kinderen te signaleren.
- Uitwerking van een reeks profielen van onderpresteerders, vergelijkbaar met de profielen van hoogbegaafden van Betts en Neihart.
- De ene onderpresteerder is de andere niet, terwijl veel leerkrachten maar één aanpak kennen: het kind moet zijn hoogbegaafdheid eerst maar eens laat zien en dan willen ze hem wel uitdagen. Zijn er categorieën te onderscheiden en kun je per categorie een effectieve aanpak/ begeleiding schetsen?
- Onderzoek/ artikel over hoe de beoordeling van scholen (Trouw, Elsevier, Inspectie) gedrag tot gevolg heeft dat negatief uitpakt voor hoogbegaafden.
- Bijvoorbeeld: scholen worden onder andere beoordeeld op het percentage kinderen dat zonder zittenblijven door de laatste twee jaren komt en het examen haalt. Heeft dit tot gevolg dat onderpresterende hoogbegaafden vlak voor die twee jaar naar een lager niveau (van VWO naar HAVO) worden geplaatst?

Op 5 oktober organiseren we een projecten kick-off in Zeist, tenzij er zeer veel aanmeldingen zijn, dan wordt het waarschijnlijk Amersfoort, waar we eerst ideeën inventariseren en daarna kijken of we met de

aanwezige groep één of meer van die projecten ook echt kunnen starten. We beginnen om 11.00 uur en het duurt tot uiterlijk 16.00 uur. Wij zorgen voor een lunch. Om te weten hoeveel we moeten inkopen willen we graag (ongeveer) weten op hoeveel deelnemers we kunnen rekenen. Dus meld u aan via secretaris@hintnederland.nl.

De VanKesselAnalyse

Een van de vragen waar scholen tegenaan lopen als ze iets gaan begrijpen van hoogbegaafden is: hoe herken ik de hoogbegaafden? Arie van Kessel, voormalig voorzitter van HINT Limburg, meent een deel van die puzzel te hebben opgelost. Hij heeft kritisch gekeken naar de gegevens van het LeerlingVolgSystemen (LVS) waarin scholen de resultaten van toetsen vastleggen. Arie stelt dat, als je weet waar je naar moet kijken, je de waarschijnlijk hoogbegaafden er zo uit kunt pikken. Volgens hem kun je ook onderpresteerders en dyslectische kinderen signaleren.

Er zijn al verschillende signaleringsinstrumenten gepubliceerd. Al die instrumenten vereisen dat de school in actie komt. Het mooie van de aanpak van Arie is dat de signalering kan ontstaan zonder dat de school er iets (extra's) voor hoeft te doen. Als de aanpak geïntegreerd kan worden in leerlingvolgsystemen, ontstaat de signalering zelfs als de school er helemaal niet naar op zoek is. Als ouders bijvoorbeeld inzage vragen in het LVS, dan zullen ze de signalen uit het systeem zien en ze daardoor bespreekbaar kunnen maken.

Uit het onderzoek van Arie blijkt dat veel scholen (leerkrachten en intern begeleiders) de gegevens wel hebben, maar niet weten hoe ze die gegevens moeten interpreteren. Wij willen bereiken dat scholen deze gegevens beter gaan gebruiken. Daarom wil HINT Nederland een project beginnen om de signalering van hoogbegaafden te verbeteren. We zien bij dit thema een aantal mogelijke manieren om het aan te pakken, variërend van een formeel wetenschappelijk onderzoek tot een verkenning van bestaande leerlingvolgsystemen om te bepalen of de aanpak van Arie ook door anderen uitvoerbaar is.

Jammer genoeg is Arie er niet meer om zijn gedachtegoed aan ons over te dragen en ons te helpen dit werkelijkheid te laten worden. We hebben nog wel zijn aantekeningen en de overtuiging dat hij iets waardevols te pakken had. Wie geïnteresseerd is in dit project en ons wil helpen de VanKesselAnalyse in het basisonderwijs geïmplementeerd te krijgen, meld je aan bij de secretaris van HINT Nederland op secretaris@hintnederland.nl en zorg dat je er op 5 oktober bij bent.

Ongeleide projectielen op koers

Werken en leven met hoogbegaafdheid.



Je bent slim en je wilt wat met je leven. Waarom lukt je dit niet? Waarom snappen mensen je niet en erger jij je zo aan je collega's?

Leven en werken met hoge intelligentie is niet altijd makkelijk. Niet voor hoogbegaafden zelf, maar ook niet voor hun omgeving. Hoogbegaafden in hun kracht zijn originele, creatieve, vitale, gedreven en constructieve

medewerkers. Zij zijn van grote waarde in hun werk en in de samenleving.

Maar niet alle hoogbegaafden slagen erin deze talenten zichtbaar te maken. Ze raken uit balans en raken verstrikt in hun valkuilen. Een in aanleg krachtige persoonlijkheid, zonder duidelijke koers, roept in zijn of haar omgeving het beeld op van een ongeleid projectiel. Niet aan te sturen,

niet mee samen te werken, niet mee te communiceren, een betweter, asociaal, ongrijpbaar. Bij collega's en leidinggevenden (en ook bij partners en vrienden) roept dit gedrag niet alleen veel irritatie op, maar ook angst en onzekerheid. Talenten worden niet meer gezien en zo is de cirkel rond. Hoogbegaafden zelf raken hierdoor hun levensrichting kwijt en verpieteren. Jammer van al dat talent...

In dit boek staan elf voorbeelden van hoogbegaafde volwassenen beschreven, die hun eigen weg zoeken nadat zij uit de koers zijn geraakt. Vaak was er een prikkel vanuit hun omgeving nodig om die zoektocht te starten.

De auteurs, Noks Nauta, bedrijfsarts en psycholoog, en Sieuwke Ronner, psycholoog, kennen de genoemde voorbeelden vanuit hun professionele en persoonlijke ervaringen. Zij bieden, naast de voor vele hoogbegaafden herkenbare en soms humoristische verhalen, concrete handvatten om richting te geven aan talenten. Talenten, die je als hoogbegaafde al in huis hebt, maar die er om welke reden dan ook niet uit komen.

Ook leidinggevenden, bedrijfs- en verzekeringsartsen, psychologen, loopbaanadviseurs, P&O'ers en anderen die met hoogbegaafde werknemers te maken hebben, kunnen met dit boek hun voordeel doen. Talent kan zo herkend en erkend worden en daarmee tot grote bloei komen!

Noks Nauta en Sieuwke Ronner.
ISBN 978 90 265 17990

Hoogbegaafd. Dat zie je zó!

Over zelfbeeld en imago van hoogbegaafden

Over hoogbegaafdheid bij kinderen is de afgelopen decennia veel gezegd en geschreven. De betreffende generatie kinderen wordt echter langzaam maar en doet inmiddels als hoogbegaafde (jong)volwassene ervaringen op in de 'Grote Wereld'. Bovendien hebben veel van hun ouders in het kielzog van hun slimme kroost hoogbegaafdheid bij zichzelf geconstateerd. De tijd lijkt dan ook rijp dat volwassen hoogbegaafden hun eigen stem laten horen, als tegenhanger van en aanvulling op de stem van wetenschappers en professionals die zich met hoogbegaafde kinderen bezighouden.

In dit boek wordt het 'Delphi-model Hoogbegaafdheid' gepresenteerd. Twintig experts op het gebied van hoogbegaafdheid – zelf eveneens hoogbegaafd – kwamen gezamenlijk tot een positieve omschrijving (een kenschets, een definitie) van hoogbegaafdheid. 'Alweer een definitie van hoogbegaafdheid?', zult u zeggen? 'Die hebben we toch al genoeg? Wat is er dan wel zo bijzonder aan deze?' Er zijn drie aspecten die het Delphi-model – en de daar-

uit afgeleide definitie van hoogbegaafdheid – bijzonder maken.

1. Het gaat hier om theorievorming 'van binnenuit',
2. Het gaat om een existentieel model,
3. Het Delphi-model kan een rol kan vervullen in de empowerment van hoogbegaafden.

Het is doelbewust positief van toonzetting, gericht op de positieve kanten van hoogbegaafdheid en op de mogelijkheden die hoogbegaafdheid biedt.

Maud Kooijman-van Thiel (red)
Uitgave van OYA productions Ede



IHBV: Kennis over hoogbegaafdheid bij volwassenen verzamelen en verspreiden

Noks Nauta

Het Instituut Hoogbegaafdheid Volwassenen is in 2010 opgericht omdat we al jaren vonden dat er te weinig aandacht was voor hoogbegaafdheid bij volwassenen. Voor hoogbegaafde kinderen was wel meer aandacht gekomen sinds de jaren tachtig van de twintigste eeuw, voor volwassenen was die aandacht nog maar zeer beperkt. Toen ik in 2000 zelf lid werd van Mensa, was er op Internet eigenlijk niets over deze groep te vinden. Toen ben ik maar zelf aan de slag gegaan! Als bedrijfsarts en psycholoog ging mijn aandacht vooral uit naar hoogbegaafden op het werk. Ik deelde mijn observaties met diverse mensen die hier ook interesse voor hadden en dit resulteerde in een aantal artikelen, workshops en een boek voor hoogbegaafde volwassenen. Ik vond het belangrijk om ook bij professionals, zoals psychologen en artsen, dit thema aan de orde te stellen en dat resulteerde ook in enkele artikelen en workshops. Deze doelgroepen bleken echter moeilijker aan te spreken en enkele artikelen zijn dan ook geweigerd met als argument dat er geen wetenschappelijke onderzoeksgegevens zijn.

In 2010 hebben Maud van Thiel en ik daarom het IHBV opgericht, het Instituut Hoogbegaafdheid Volwassenen. We zijn een kennis-, netwerk- en projectenorganisatie. Onze missie is om het leefklimaat van hoogbegaafde volwassenen te verbeteren. We hebben vijf aandachtsgebieden:

1. Hoogbegaafden op het werk
2. Hoogbegaafden en hun welzijn (daar vallen psychische problemen ook onder)
3. Hoogbegaafden en onderwijs (leren en studeren van hoogbegaafde volwassenen)
4. Hoogbegaafden en cultuur (beeldvorming over HB en kunst van HB)
5. Hoogbegaafden en fysieke aspecten/gezondheid

Op alle terreinen willen we, waar daar kansen en (financiële) mogelijkheden voor zijn, projecten gaan opzetten. Voorlopig doen we dat met vrijwilligers.

Zo is er een klein onderzoek geweest naar het slapen van hoogbegaafde volwassenen en naar de vraag wat een goede leidinggevende voor een hoogbegaafde werknemer is. Die onderzoeken hebben geresulteerd in enkele artikelen. Een onderzoek naar arbeidsconflicten van hoogbegaafde werkenden is afgerond en zal ook uitmonden in een artikel, alsmede in een training, vanuit het IHBV aangeboden.

In contacten met bijvoorbeeld universiteiten proberen we ervoor te zorgen dat zij met het thema hoogbegaafdheid aan de gang gaan. Bij de Universiteit van Utrecht

loopt zo een onderzoek naar werkbeleving waarbij men een groep hoogbegaafde werkenden mee kon nemen. De resultaten zijn nog niet gepubliceerd en er komt ook nog een tweede meting.

Binnen de GGZ is er nog nauwelijks aandacht voor hoogbegaafdheid. Daar blijkt nogal wat weerstand. In enkele instellingen hebben we persoonlijke contacten, die bezig zijn om te verkennen waar wel belangstelling voor is. Contacten binnen het hoger onderwijs hebben al geleid tot enkele workshops voor hoogbegaafde studenten van de OU en aandacht bij enkele studiebegeleiders. Binnen het reguliere hoger onderwijs is het lastig om geschikte contactpersonen te vinden.

Als succesvolle activiteit van het IHBV naar de hoogbegaafden zelf toe zijn er de HB cafés. Begonnen in 2011 in Ede, maar nu verplaatst naar Arnhem en sinds september ook in Delft. Een gezellige avond, voor iedereen met belangstelling voor hoogbegaafdheid en met een



thema dat voor hoogbegaafden interessant is. De eerstvolgende HB cafés zijn in Delft op 16 november en in Arnhem op 23 september. Nadere gegevens staan op de website van het IHBV.

Het IHBV werkt samen met Rianne van de Ven in het HB Forum. Daar is een plek voor uitwisseling van ervaringen van hoogbegaafden zelf en kunnen oproepen geplaatst worden.

Er is nog veel werk te verzetten, maar het IHBV heeft zichzelf wel op de kaart gezet en voldoet duidelijk aan een behoefte.

Op de website www.ihbv.nl vindt u verdere informatie, een aantal publicaties, een boekenlijst en de afgeronde, lopende en aankomende projecten.

Nadere informatie, vragen en ideeën op secretariaat@ihbv.nl

Versnellen, goed idee of niet?

Leonieke Boogaard

Het onderwerp versnellen roept vaak heftige en tegengestelde emoties op. Wereldwijd hebben leerkrachten en docenten daar moeite mee. Daarbij doet zich het merkwaardige fenomeen voor dat versnellen wetenschappelijk gezien de best onderzochte interventie is en in de praktijk de minst toegepaste. Hoe komt dat?

We spreken van versnelling als een kind op een snellere wijze of op een jongere leeftijd dan gewoonlijk door het onderwijs gaat. Dat kan door vervroegde toelating tot de basisschool, het voortgezet onderwijs en/of de universiteit. Het kan ook doordat kinderen een klas overslaan of twee leerjaren in één jaar doen of drie leerjaren in twee. Tenslotte zijn er ook leerlingen die één of meer vakken in versneld tempo doorlopen, maar vaak leidt dat in het basisonderwijs op den duur toch tot het overslaan van een klas. Dat is meestal niet het geval wanneer leerlingen in het voortgezet onderwijs al vakken op de universiteit volgen. Als leerlingen méér dan twee keer versnellen wordt dat radicale versnelling genoemd (A Nation Deceived, Volume I)

Uit vrijwel al het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van versnellen (al sinds 1920) blijkt dat het positieve, of in elk geval géén negatieve, effecten heeft. Toch zijn leerkrachten vaak heel terughoudend, zeker als het om een tweede of derde versnelling gaat. Terwijl, zeker bij extreem begaafde kinderen, die versnelling juist nodig is om de problemen die men verwacht bij het versnellen, te voorkomen....

Docenten gaan vaak uit van de incorrecte veronderstelling dat de emotionele rijpheid van begaafde leerlingen meer overeenkomt met hun fysieke dan met hun mentale leeftijd (Robinson, 2004 in A Nation Deceived Volume II). Het wijd verspreide idee dat kinderen het beste bij hun leeftijdgenoten kunnen blijven levert dus op twee terreinen mogelijke problemen op. In de eerste plaats is er het gevaar dat onvoldoende uitdaging op cognitief gebied leidt tot verveling, onderpresteren en mogelijke gedragsproblemen. In de tweede plaats kan het verschil in sociale en morele ontwikkeling leiden tot problemen met sociale acceptatie door de groepsgenoten.

Dat het heel belangrijk is dat leerkrachten en docenten op de hoogte zijn van relevante literatuur over dit onderwerp blijkt zowel uit Nederlands als internationaal onderzoek. Southern en Jones (1989) ontdekten dat veel leerkrachten wel een duidelijke mening hadden over dit onderwerp, maar nauwelijks op de hoogte waren van de literatuur. De

meesten waren van mening dat het overslaan van klassen in potentie schadelijk zou kunnen zijn voor de leerlingen en dan met name op sociaal en emotioneel gebied. Tegelijkertijd hadden ze het idee dat kinderen, ondanks hun voorsprong, koste wat het kost bij hun leeftijdgenoten houden ook schadelijk kon zijn. Hierbij kan ook sprake zijn van selectieve herinnering, leerkrachten herinneren zich voornamelijk kinderen met wie problemen waren en niet degenen waarbij alles goed ging. Ook blijkt dat docenten die al ervaring hebben met versnelde leerlingen positiever tegenover versnellen staan dan docenten zonder deze ervaring.

En niet alleen het op doen van ervaring met hoogbegaafde, versnelde leerlingen kan de houding van docenten positief beïnvloeden, ook het geven van goede informatie kan daar voor zorgen. Uit onderzoek van Hoogeveen, Hell & Verhoeven (2005) blijkt dat docenten die goede en objectieve informatie krijgen over hoogbegaafdheid en versnellen daarna positiever zijn in hun opvattingen over de sociale competentie, de motivatie voor school en de prestaties van versnelde leerlingen en minder negatief in hun opvattingen over de emotionele problemen van deze kinderen.

Het is dus heel belangrijk dat leerkrachten en docenten goed worden voorgelicht! Ook omdat de ideeën van docenten vaak kunnen leiden tot een "self fulfilling prophecy". Een docent die negatief staat ten opzichte van versnelling en gelooft dat jonge leerlingen problemen zullen hebben kan het gedrag van een "spelende" leerling in de brugklas interpreteren als bewijs dat de betreffende leerling nog te jong en te speels is voor het Voortgezet Onderwijs. Een docent die positief denkt over de effecten van versnellen kan in hetzelfde gedrag een aanwijzing zien dat de betreffende leerling nog steeds niet genoeg wordt uitgedaagd en zich blijkbaar verveelt in de klas. De houding van de docent heeft daarnaast grote invloed op de medeleerlingen en daardoor ook op de acceptatie binnen de klas.

Het is dus belangrijk dat leerkrachten en docenten goed op de hoogte zijn van de kenmerken en behoeftes van hoogbegaafde leerlingen en van de effecten van mogelijke interventies zodat hun beslissingen gebaseerd zijn op kennis en niet op gevoel en/of toevallige ervaringen.

Gebaseerd op '(Te) jong naar het voortgezet onderwijs?'; afstudeeronderzoek van Leonieke Boogaard in het kader van de ECHA opleiding tot 'Specialist in Gifted Education', september 2008

HINTS CopyRight is een uitgave van



en verschijnt 4 keer per jaar.

HINT Nederland is een federatie van verenigingen en een stichting voor belangenbehartiging van hoogbegaafden in onderwijs en ontwikkeling.